

Kopsolī

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2007. gada oktobris Nr. 22/23 (945/946)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 40 santīmi

Šajā numurā

... vienā kamolā satinies viss — panākumu prieks un zaudējuma sāpes, ikdienas darbs un svētku līksme, atmiņas par aizgājušo un nākotnes sapņi. Mūsu Dzīve...

- Atvadu vārdi, mūžībā aizvadot LNS Goda biedru Georgu Poršu — 8. lpp.
- Mūsu teātra māmuļai Elksnītei — 101 — 1. lpp.
- Lielākais nedzirdīgo sabiedrības notikums — PNF kongress Spānijā. Par ko tur sprieda? — 2. lpp.
- Nosvinēta Nedzirdīgo diena. Ko mums rādīja, kā jūtas Rīgā ārzemju viesi? 3. — 4. lpp.
- Lappuses, veltītas cienījamiem LNS Goda biedriem Vilmai Gregorei un Albertam Kokinam — 5. — 7. lpp.
- Mīļi sveicam! Īpašie novēlējumi — 8. lpp.

Jubileja: Mūsu teātra māmuļai — 101

Jautrīte Groma

Kā jau pēdējo gadu laikā iegājies, Drāmas ansamblis regulāri brauc septembrī apciemot savu cienījamo režisori Elvīru Elksni, (vai, kā mīļi pierasts teikt, — Elksnīti), sveicot viņu dzīves jubilejā un kā ciemakukuli aizvedot vērtēšanai jaunāko aktieru veikumu.

Aizpagājušo gadu mēs drastiski jautrā noskaņā sveicām savu nedzirdīgo teātra māmuļu 99. dzimšanas dienā, bet atvestos kliņģerus apgriezām otrādi, lai iznākt 66, un pieteicām dzīvot un justies kā kliņģera cipariem.

Pagājušā gadā svinīgā noskaņā gājām caur goda vārtiem uz 100 — gadības sumināšanu. Šogad atkal tāds neparasts cipars — 101, lasāms no abiem galiem vienādi. Debesis apžēlojas par mums un uz kādu laiku apturēja savus lais-

tišanas darbus. Neskatoties uz stiprā vēja brāzmām, «Ancīšu» pagalmā draiskojās Vinnijs Pūks ar saviem draugiem un pat Elksnīte dabūja māla podiņu, kurā var ielikt un izņemt balonu. Silti satinusies, jubilāre ar smaidu un interesi sekoja ludziņas darbībai.

Vēlāk visi kopīgi kavējāmies atmiņās par

aizgājušiem laikiem. Varu tikai izteikt Elksnītei apbrīnu un cieņu par tik labu atmiņu un sprišanas spējām. Mēs, jaunākie, daudz ko bijām piemirsuši, un cik labi, ka ir kāds atgādinātājs par Drāmas ansambļa slavas un ziedu laikiem un arī mudinātājs saņemties, nepamest teātra mākslu un mainīties uz augšu.

Pieminējam arī izcilo teātra prīmu, talantīgo Eleonoru Stepaņuku, kurai arī būtu jubileja, un daudzus citus Elksnītes teātra bērnus, kas tagad spēlē savu teātri, uz mākoņa maliņas sēžot. Atvadoties ierasti teicām — uz tikšanos nākošgad, saņemām mīļas bučas un klusi teiktu — «Joti gaidīšu atkal...».

Paldies «Ancīšu» saimei par mīļu uzņemšanu. Atā līdz nākošgad, Elksnīt! Norunājām tikties!!! ▲

Foto: Gaida Ābele

PNF kongress: Uzmanības centrā — zīmju valoda

Edgars Vorslovs

No 16. līdz 22. jūlijam Spānijas galvaspilsētā Madridē notika 15. Pasaules Nedzirdīgo federācijas (PNF) kongress, kurā piedalījās gandrīz 2000 cilvēku no 99 pasaules valstīm, tai skaitā arī no Latvijas.

Piedāvāju nelielu ieskatu kongresa norisēs, visas vienkārši nav iespējams aprakstīt, jo lektori vienlaicīgi ar ziņojumiem uzstājās četrās auditorijās.

Katrs varēja atrast savām interesēm atbilstošu tēmu.

Kongresa atklāšana

No 1967. gada katrs PNF kongress notiek ar kādu devīzi. Ja iepriekšējais kongress norisinājās ar devīzi «Dažādība un patstāvība», tad šī kongresa devīze bija «Cilvēktiesības caur zīmju valodu». ➔

E. Vorslova foto
Kongresa norises vieta

Kongresa atklāšanā PNF prezidents **Markku Jokkinen** uzsvēra, ka nedzirdīgie cilvēki no visas pasaules neatkarīgi no viņu kultūras, reliģijas, etniskās piederības vai ekonomiskā statusa pieprasa atzīt zīmju valodu kā pilntiesīgu valodu, informācijas pieejamību zīmju valodā, tiesības iegūt augstāko izglītību zīmju valodā.

Multikulturālā izglītība zīmju valodā dod lielāku iespēju nedzirdīgajiem sasniegt vienlīdzību ar dzirdīgajiem, un šajā jomā nedrīkst pārvērtēt ANO Konvencijas par cilvēku ar invaliditāti tiesībām lomu. Viņš izteica cerību, ka varbūt kongress veicinās sapratni par nedzirdīgajiem kā kultūras un lingvistikas minoritāti.

Arī Spānijas Nedzirdīgo konfederācijas prezidents **Luis J. Canon Reguera**, īpaši uzsvēra to, cik svarīgi caur šo sapratni, uzveicot aizspriedumus un izjaucot mītus, „normalizēt” nedzirdīgo situāciju sabiedrībā: *«Lai mēs būtu daļa no sabiedrības, mums jāklūst redzamākiem.»* Viņš arī uzsvēra to, ka: *«Mēs nedrīkstam samierināties ar to, ko citi runā par mums, — mums ir tiesības norādīt, kas mēs esam un ko mēs vēlamies, identificēt pašiem sevi.»*

Noslēgumā viņš ar lepnumu paziņoja, ka 28. jūnijā Spānijas parlamentā zīmju valoda oficiāli atzīta ar likumu.

Kongresa atklāšanā uzmanības centrā bija Spānijas viceprezidentes **Fernandes de la Vegas** uzstāšanās, sveicot zāli ar dažiem vārdiem zīmju valodā. Viņa

atgādināja, ka nācījas stāvoklis ir mērāms pilsoņu labklājībā, plašu tiesību garantijā un brīvībā. Brīvībai, taisnīgumam, vienlīdzībai un autonomijai jābūt pamatā politiskām darbībām un valstu likumdošanai.

Pēc oficiālajām uzrunām sekoja kongresa atklāšanas uzvedums ar labāko spēņu nedzirdīgo aktieru un komiķu dalību.

Otrā diena

Kongresa otrā diena iesākās ar Cilvēktiesību, valodas un kultūras tiesību komisijas plenārsēdi. Dalībniekus sveica **Jaunzēlandes vēstnieks ANO Don Mackay**, komisijas priekšsēdētājs, kas izstrādāja ANO Konvenciju par cilvēku ar invaliditāti tiesībām. Viņš izteica cerību, ka konvencija «sagraus barjeras» un sekmēs dzīves apvērsumu nedzirdīgajiem cilvēkiem, kuri saskaras ar grūtībām izglītības ieguvē, iekārtošanās darbā, informācijas pieejamībā, piedalīšanās kultūras dzīvē, jo zīmju valoda atzīta kā pilnvērtīga valoda lingvistiskajā sistēmā.

Viņš vēl piebilda, ka, invalīdu tiesības sastāv no visu pilsoņu tiesībām, jebkuri aizspriedumi ar laiku pazūd, ka neizbēgama ir sabiedrības attieksmes maiņa, pieņemot vienlīdzības un nediskriminēšanas idejas.

Plenārsēdes laikā PNF balva par ieguldījumu darbā par vienlīdzīgām pilsoņu tiesībām nedzirdīgajiem, tika piešķirta biju-šajai PNF prezidentu **Lisai Kaupinenai**, tā tika atzīmēta viņas ilggadējā darbība konvencijas izstrādē.

Savu prezentāciju par pilsoniskajām, valodas un kultūras tiesībām bija sagatavojuši **Yerker Andersson (ASV)** un **Kim Robinson (Jaunzēlande)**. Pirmais ir labi zināms zinātnieks un sociologs no Gallaudetas, kurš pirmais zīmju valodā uzstājies no ANO tribīnes. Otrais — vēl jauns cilvēks, bet jau paspējis kļūt par savas valsts pašvaldības konsultantu pilsoņa tiesību, veselības un invaliditātes jautājumos. Līdz

kongresam viņi nekad nebija tikušies viens ar otru, tikai trīs gadus sarakstījās ar elektroniskā pasta starpniecību gatavoja savu prezentāciju kongresam. Ar pārskatāmas prezentācijas palīdzību viņi izteica pamata domu: **bez atzītas zīmju valodas nav pieejamas pilsoniskās tiesības.**

To uzsvēra arī angļi **Paddy Ladd** no **Bristoles universitātes**. Bet viņa prezentācijā ieskanējās satraucošas notis. Jā, mēs paņācām progresu ceļā uz zīmju valodas atzīšanu, bet skolas slēdz ciet! **Bet bez skolām nedzirdīgo sabiedrībai nav nākotnes**, jo tā izplata nedzirdīgo kultūras principus, realizē tās mantojumu.

Kohleārā implantācija izplatās ļoti lielā ātrumā. Uz ko mēs virzām zīmju valodas attīstību? Nedzirdīgie cilvēki paliek, bet kas viņus sagaida? Atstumtība no sabiedrības, zems pašnovērtējums, kompleksi? Viņš uzsvēra, ka **vajag saglabāt nedzirdīgo kopienas, jo pozitīva identitāte stimulē pašcieņu, paaugstina pašnovērtējumu.** Cīņa par zīmju valodu — tas ir tikai pirmais posms, šobrīd dienas kārtībā jābūt cīņai par nedzirdīgo kultūras atzīšanu.

Starp citu, pašā uzstāšanās sākumā runātājs teica, ka pirms ieejas IFEMA centrā, kur notika kongress, izvietota liela kompozīcija, attēlojot grupu plastisku lāču dažādās krāsās ar sānos izstieptām rokām. Tie skatās uz pašu lielāko lāci, kurš stāv tādā pašā pozā, izraisot negatīvas emocijas par orālo apmācību skolā: skolotājs, bargi lūkodamies uz nedzirdīgajiem skolēniem, pieprasa — nekādas sarunas ar rokām! Un angļi sāka savu ziņojumu ar metaforisku aicinājumu »nošaut šos lācītus» savā zemapziņā.

Vēl šajā dienā darbu uzsāka Izglītības komisija, kuras plenārsēdē japāniete **Kaori Takeuchi** uzstājās ar ziņojumu «Globalizācija nedzirdīgo izglītībā». Viņa klausītājiem sniedza nelielu ekskursiju pa Japānas universitātēm un izglītības centriem, galveno akcentu liekot uz bilinguālās izglītības pieejamību un nedzirdīgo kultūras apgušanu. ▲

Nobeigums nākamajā numurā!

Līdzjūtības

Vakars skumju taku kaisa,
Pēkšņi dzīves gaisma gaisa;
Darbs nu palaiek nepabeigts,
Daudz, kas sakāms, nepateikts.

Skumju brīdi esam kopā ar mūsu biedrības biedriem **Galīnu** un **Staņislavu Telīševskiem** un viņu meitu **Annu Prožitovsku**, dēlu, brāli **smilšu kalniņā** pavadot.

Rēzeknes biedrība

Uz smilšu ceļiņa vēl roku devi,
Tad klusi aizgāji — un saulīte ar tevi...

Izsakām dziļu līdzjūtību tuviniekiem,
aizvadot pēdējā gaitā mūsu biedru
VASILIJU ČUNKURU
1942.8.02 — 2007. 28.09.

Rīgas biedrība

Pateicība

«KS» redakcija izsaka sirsnīgu pateicību **Rīgas nedzirdīgo bērnu internātskolai** un **personiski direktorei Leonorai Morozovai** par atsaucību un atbalstu brīvprātīgo korespondentu semināra nodrošināšanā ar transportu.

Vēlam sekmīgu, radošām iecerēm bagātu, interesantiem notikumiem piepildītu šo mācību gadu visam kolektīvam!

Nedzirdīgo diena: šoreiz starptautiskā noskaņā

Ilzes Kopmanes teksts,
Valda Kraukļa foto

Šogad Nedzirdīgo diena aizritēja tradicionāli savā ārējā izpausmē — Kongresu namā, ar plašu koncertu un publikas daudzskaitlību; bet iekšējā būtībā ar jūtām izmaiņām — vieskolektīvu piedalīšanos koncerta «Dziedošās rokas» pirmajā daļā un kopīgu pašdarbnieku draudzības vakaru kultūras centrā «Rītausma».

Pie mums čehi un vācieši

Viesiem vienmēr priekšroka, tāpēc pēc LNS prezidenta uzrunas publikai un pateicības vārdiem īpašo lietu ministram sabiedrības integrācijas lietās par atbalstu šim pasākumam tika pieteikts čehu pašdarbības uzvedums «Fabulas un sapņi» (par to jau bija plašāks apraksts «KS» 20./21. nr.).

Uzveduma norise, aktieru raitā darbošanās, gaismas efekti, tērpi — viss liecināja par profesionālu pieeju un izkoptu aktiermeistarību. Ne velti trupas dalībnieki taču bija Brno Teātra mākslas augstskolas bijušie un esošie audzēkņi, topošie režisori un aktieri.

Kaut arī uzvedums bija samērā garš, apmeklētāju uzmanības tam pietika un atzinības arī. Visumā skatītājiem patika dzīvā darbošanās un skaidri parādītā doma: ko ar to gribam jums teikt.

Anna: Man visvairāk patika nobeigums — gandrīz apraudājos par to lielo cilvēkmīlestību, kas nāca no aktieriem uz zāli. Tie zaķi un visi citi dzīvnieciņi bija tik jauki. Visu sapratu, kaut arī latvieši un čehi taču atšķiras ar valodu, izteiksmi utt. Vajadzētu biežāk apmainīties ar šādiem koncertiem. Arī mūsu aktieriem braukt uz citām valstīm, jo tur varētu daudz ko pamācīties, apgūt vēl nebijušus paņēmienus.

Čehu grupa

Juris Š: Es vēroju, kā darbojās meitenes. Tik daudz jūtu! Ļoti izteiksmīgas sejas, skaisti augumi, pievilcīgas kustības. Tērpi gan varēja būt prēcīgāki, ne tik melni vai balli.

Vajag Mariku Antonovu aicināt pie mums par režisori. Varbūt jaunieši vairāk ieinteresētos un iesaistītos tādā pantomīmas, kustību teātrī.

Savukārt vācu pašdarbniekus vispirms

prezentēja, kā tika pieteikts, viens no labākajiem pasaulē nedzirdīgajiem aktieriem Vācijas — Itālijas pārstāvis Džuzepe (attēlā). Stalts, sirms virs ar līdz sīkumiem izkoptām, plastiskām kustībām, kuram sniegtumā emociju virzienā darbojās it viss, sākot no sejas mīkikas, acīm, lūpām, mēles līdz pirkstu galiņiem un visiem auguma muskuļiem. Jāatzīst, ka no vairākiem sižetiem, kurus viņš demonstrēja, saprotami man bija tikai divi, bet es šo vīru vēroju ar sajūsmu un apbrīnu, cik dzīvīgi un atdevīgi viņš darbojās uz skatuves (starp citu, arī vēlāk KC «Rītausma» draudzības vakarā izpildot melodeklamācijas kopā ar mūsējiem!).

Vācu aktiergrupas uzvedums toties bija veidots vienkāršākā formā un līdz ar to it kā tuvāks ierindas izpratnei. Diemžēl negadījums ar vienu no grupas dalībniecēm nelāva demonstrēt pilnībā visu iecerēto. Katrā ziņā apmeklētāji visumā uzstāšanos novērtēja atzinīgi.

Veneranda B: Man visvairāk palika prātā Džuzepes stāsts ar traģiskām beigām, kur muļķības pēc tik daudzi beigti.

To es sapratu, bet no citiem tikai atsevišķus žestus, kas mums līdzīgi. Tāpat vācu izrādē daudz ko nesapratu par to skapi, bet skatījos ar interesi, kā viņi spēlēja. Labi, ka pie mums atbrauc no ārzemēm, jo mēs paši uz turieni netiekam — nav naudas.

Ja varētu, es brauktu uz kādu festivālu ārzemēs, kur uzstājas daudzi nedzirdīgie

no dažādām valstīm. Skatītos visus pēc kārtas. Arī mūsu pašdarbnieki man patīk — katru gadu kaut ko citu parāda. Tikai iesaku jaunām, dūšīgām meitenēm padomāt par apģērbu uz skatuves: labāk lietot kādas bārkstīņas, plīvurišus — ar noslēpumu.

Bet citādi — jauki, spēlē teātri, dejo gan jauni, gan vecāki. Žēl, ka šogad nebija mazo bērnu dārznieku, viņi ir tik mīļi, vienmēr viņus vēroju ar vislielāko prieku.

Pašmāju pašdarbnieku iznāciens

Tā bija labāko priekšnesumu izlase no šī gada pašdarbnieku festivāla Rēzeknē. Protams, zilo ezeru zemē nebija tik daudz skatītāju, tāpēc daudzi no klātesošiem vēroja šos koncertnumurus pirmoreiz un sajūsmināti aplaudēja atkal Kuldīgas apbrušajām dāmām — dejojām, jauniešu grupas iestudējumam «Pelnušķīte», Liepājas tautudēliem un tautumeitām, Daugavpils dzirkstošajam humoram (skat. aprakstu «KS» jūlija un augusta nr.) u.c.

Jā, vēl daži jaunumi! Pirmais — šogad programmu pieteicēji bija izvēlēti atbilstoši integrācijas idejai. Šo uzdevumu atbildīgi veica Irīna Kristoforova un Jānis Graudiņš — latviešu nedzirdīgo zīmju valodā un latviešu

skaņu valodā. Viņi arī izpildīja melodeklamāciju «Princesīte», pirmoreiz uz Kongresu nama skatuves pārstāvēt laikrakstu «Kopsoli» (Irīna strādā redakcijā).

Otrs — koncerta laikā notika dāvanu karšu izloze — loterija apmeklētāju vidū (attēlā), kas sagādāja ne vienu vien jauku pārsteigumu skatītājiem.

Koncerts noslēdzās ar LNS himnu «Še, kur ligo...». Vēl ilgi ļaudis dzīvi sarunājās Kongresu namā un tā apkaimē un nevarēja vien izklīst.

Draudzības vakarā

KC «Rītausma» pēc koncerta notika draudzības vakars ar viesiem, kuru kuplināja apbalvošanas ceremonija ar laipnību apmaiņu, cirka mākslinieku uzstāšanās, Irīnas un Jāņa kopīgi izpildītās dziesmas. Dzīva jaunās iepazīšanās un ieceres turpmākiem kontaktiem, sadarbībai nākotnē.

Intervē Ivars Kalniņš

Kristīna, nedzirdīgā Vācijas operdziedātāja

Īpašs prieks par to, ka pēc EQUAL projekta beigām saikne ar Latvijas partneriem nav izzudusi, bet turpinām sadarboties. Es priecājos atkal būt Latvijā un jūtos pagodināta piedalīties jūsu Nedzirdīgo dienas pasākumā. Paldies Latvijas Nedzirdīgo savienības prezidentam Arnoldam Pavlinam par lielo viesmīlību, viņš visu laiku ļoti rūpējās par mums. Ar interesi noskatījos nedzirdīgo uzstāšanās. Es nevērtēšu, kuram kas izdevās labāk vai sliktāk, bet kopumā tās bija

labas. Bet varbūt pasākumu vajadzētu vadīt tikai nedzirdīgajiem, parādot citiem, ar ko esam īpaši, turklāt tā ir Nedzirdīgo diena. Man pietrūka starptautiskā zīmju tulka, lai saprastu visu uz skatuves notiekošo.

Džuzepe, no Vācijas grupas

Priecājos, ka mani uzaicināja uzstāties jūsu Nedzirdīgo dienas pasākumā. Vēroju to ar interesi. Tiesa, to grūti salīdzināt ar līdzīgu Vācijā.

Man šķiet, ka Latvijā pasākums nebija organizēts īsti nedzirdīgo garā. Galvenais ir, lai nedzirdīgie to organizētu tādu, viņi paši vēlas. Vēroju arī jūsu tulku komandu – likās, ka pret saviem nedzirdīgajiem klientiem neizturas uzmanīgi. Piemēram, redzēju, ka Kongresu nama laukumā tulki runāja skaņu valodā nedzirdīgo cilvēku klātbūtnē. Principā tulkiem visādā ziņā jābūt vienādā līmenī ar nedzirdīgajiem.

Novēlu sekmes turpmāko pasākumu organizēšanā tā, lai tālāk koptu un vairotu nedzirdīgo kultūru. ▲

Ļaudis vēl ilgi nevarēja izkļūt kavejoties sarunās

Viesu atsauksmes

Pavlina kungs, Marutas kundze, cienījamie, godājamie un mīlie!

Paldies par labajiem vārdiem! Savā, savu kolēģu un pasniedzēju (un pat šoferu) vārdā vēlos pateikt milzīgu paldies: par uzaicinājumu, par tik viesmīlīgu, līdz pēdējam sīkumam pārdomātu uzņemšanu, garšīgiem ēdieniem, mīkstām gultām, brīnišķīgu pasākumu un fantastisku noslēguma balli.

☼ Nepārspīlēšu, teikdama, ka mēs visi mājup braucām priecīgi un laimīgi.

Svētdien Dievs deva brīnišķīgu laiku, un mēs vēl pabijām pie jūras un Krusta kalnā Lietuvā. Vēl tagad kavējamies gaišās atmiņās.

Paldies jums par to! Cerot uz turpmāko sadarbību:

Marija Antonova un viņas draugi Čehija

Paldies par jauko festivālu, brīnišķīgo uzņemšanu un gardām maltītēm.

Mēs esam patiesi ieinteresēti tālākā sadarbībā ar LNS jaunus projektus. Ja jūs piekritat, labprāt ieradīšos Rīgā pārrunāt šo jautājumu. Gaidīšu jūsu priekšlikumus turpmākai domu apmaiņai.

Vācijas delegācijas vadītājs: Uve Šonefelds

Notikums! Laura — pasaules čempione

Laura Gaile

Aūtores foto i-fo

ir vārdzirdīga jaunie, kas beigusi RRC koledžu un Raiņa skolu. Mācījusies vairākosursos, apgūstot dažādas datorprogrammas. Jau piecus gadus strādā AS «Diena par datoroperatori. Bet šoreiz saruna par citu — par

viņas aizraušanas ar Austrumu cīņas sportu, konkrēti — *teikvondo*. Šogad viņa pasaules dzirdīgo čempionātā Vācijā izcīnīja zelta medaļu. Pēc atgriešanās mājās ar šo gūvumu sarunu ar viņu redakcijā risināja *Irīna Kristoforova*.

● **Kā sākās tavas gaitas tieši šajā sporta veidā?**

Tā bija mana tēta ideja. Reiz viņš, skatoties pa logu, ieraudzīja, ka mēs ar brāli «kaujamies» pagalmā. Un tad viņš mūs abus aizveda pie trenera turpat Bauskā.

Tur kopā izvējamies tieši šo cīņas veidu, jo tas vērst uz sevis aizsardzību, aizstāvēšanās prasmi. Tā viss sākās. Toreiz man bija desmit gadu. ▲

Visu interviju ar viņu lasiet nākamajā numurā!

LNSF ziņo

2007. gada 24. novembrī pl. 11

LNSF balvas izcīņa novusā

Vienspēle un dubultspēle

Kultūras centrā «Rītausma», Rīgā, Kandavas ielā 27.

Pieteikumi jāiesniedz 20. novembrim pl. 15. Tuvākas ziņas LNSF birojā.

Uzmanību!

Lai izveidotu LOGO 2010. gada Eiropas III čempionātā zāles futbolā, tiek organizēts konkurss.

Ar konkursa nolikumu varat iepazīties LNSF mājas lapā www.lnsf.lv vai birojā, Rīgā, Elvīras ielā 19, II stāvā.

Projekts «I = I + I»

Publikācijas par LNS izcilākajiem cilvēkiem

LNS Goda biedri

ar sev līdzīgajiem es burtiski uzplauku!» jau priecīgāk stāsta Vilma.

dzirdes problēmu dēļ aizliedza. Tad nonācu galdniecības cehā un apguvu presētājas amatu. Un tā tur nostrādāju veselus 32 gadus. Mēs bijām kopā 8 nedzirdīgie, tas bija jauks laiks! Arī Alberts Kokins strādāja kopā ar mani, viņa atceras. Kad 1992. gadā notika štatu samazināšana, Vilmas kundze nonāca pensionāres statusā.

Un tagad par sportu un pašdarbību

Rīgas komandas sastāvā Vilma piedalījās burtiski visās sacensībās, dažādos sporta veidos. Vienmēr glāba komandu, palīdzēja gūt uzvaras, sapeļnīja daudz godalgu.

Vilmas kundze bija arī pašdarbiece. Pašdarbībā viņa darbojās Ventspils kluba paspārnē: «Mums bija iestudētas daudzas tautiskās dejas, kuras veidoja skaisti 8 pāri. Vienmēr visās skatēs Rīgai bijām konkurenti».

Goda biedra nosaukums

«Tas man tika piešķirts 1994. gadā. Mani ieteica Ventspils klubs, bet Rīgā jau mani pazina kā talantīgu sportisti un sabiedrisku cilvēku, kas organizē aktīvu biedru iesaistīšanos darbu fiziskajā kultūrā, sporta attīstībā. Esmu priecīga par šo godu!»

Tas bija skaists laiks ar daudzām ekskurzijām, ceļojumiem, dāvanām par mūža ieguldījumu! Arī kā sportiste Vilma bija vai visā Padomju Savienībā, bet uz ārzemēm gan netika, jo bija represēta meita...Būtu labi, ja LNS noorganizētu Goda biedru saietu, tā domā Vilma.

Paldies par darbu

Bet tagad galvenais –1999. gadā LNS prezidents Arnolds Pavlins piedāvāja Vilmas kundzei darbu Surdotehniskās palīdzības centrā par apkopēju. Nu jau 8 gadi apkārt. Vilmai šis darbs ir tik nozīmīgs! Tikai pateicoties tam, Vilmas kundzei šodien ir augsta pašapziņa. Un tas jau pats galvenais! Viņa jūtas atbildīga par LNS Ventspils īpašumā esošo māju, kurā viņai arī simpātisks dzīvoklis, par klubu, par šo surdocentru. Viss mūžs te pavadīts – no 1954. gada līdz šim laikam. Kā viņa var būt vienaldzīga?

Vaļasprieki?

«Lai gan šūt man nepatika, tagad labprāt paņemu rokās kādu rokdarbu – adu. Adīšana

1994

Vilmas Gregores CV

Dzimusī 1937. gada 24. septembrī
 No 1956. gada LNS Ventspils biedrības biedre, aktīva sportiste un pašdarbiece
 No 1999. gada strādā LNS Surdotehniskās palīdzības centra filiālē Ventspilī
 1994. gadā — piešķirts LNS Goda biedra nosaukums

Foto: no LNS muzeja arhīva

Darba meklējumos

«Mana labā mammīte pēc skolas ieteica nepalikol kolhozā, bet braukt uz Kuldīgu mācīties un strādāt par šuvēju. Man gan šis darbs ne visai patika.»

Gadījās, ka arī pasūtījumu bija maz, tāpēc itin viegli Vilmu varēja

aizvilināt prom – uz Ventspili (1956), apsolot gan labu darbu, gan dzīvokli. To izdarīja Miķelis Valts – viņš toreiz bija Ventspils kluba priekšsēdētājs.

Tikai darbs ceļ pašapziņu

Daiga Delle

Staltā ventspilniece Vilma Gregore 24. septembrī svinēs apaļus 70. Kundzēm jau gadu skaitu prasīt nav labais tonis. Viņām ir tikai sievietes gadi. Bet Vilmas kundze ar saviem gadiem lepojas un smejas, ka daudzi izbrīnā noelšas, kad jautātājam tiek pasniegts Vilmas kundzes gadu skaits. Vismaz mīnus 15 gadi vienmēr ir vilkti nost! Bet tas bija arī tad, kad viņa bija 20 gadus jauna jaunkundze. Jau tad viņai nedeļa vairāk kā 16. Kāds tad ir tas jaunības eliksīrs? Vilma smejas, ka tikai sports, sports un vēlreiz sports līdz pat šodienai! Bet sāksim visu no sākuma!

Bērnība nebija no vieglajām

Vilmas kundze ir dzimusi 1937. gada 24. septembrī. Vecākiem mūžs nebija no vieglajiem – par to, ka bija turīgi, tēvam bija jāizcieš Sibīrija, kas beidzās ar aiziešanu mūžībā. Mammai, kas līdz tam bija mājsaimniece un laba mamma Vilmai un viņas brālim, nācās smagi strādāt kolhozā.

Mazā Vilma 3 nedēļu vecumā pēc garā klepus pazaudēja dzirdi. «Kamēr biju maza, ar visiem kaimiņbērniem biju draugs. Mūs vienoja rotaļas, tur jau dzirde netraucēja. Viss kļuva savādāk vēlāk, pieaugušo kārtā,» pieklust Vilmas kundze. Bet tika atrasts cits ceļš.

Smukā jaunkundze Vilma nokļuva Jelgavas Valsts kurlmēmo skolā, kur mācījās no 1946. līdz 1953. gadam. «Šajā sabiedrībā

Foto: Daiga Delle

Tomēr tur atkal nepaveicās – nebija ne laba darba, ne paša dzīvokļa. Vilma bieži gāja pie kādas paziņas uz darbu, līdz viņa darbavietas meistarā pamanīja un prasīja, vai viņa vēlas tur strādāt. Protams, Vilma devu lielo «Jā!» Tā sāka apgūt kurpnieces amatu. Strādāja centīgi un pēc gada jau tika pat meistares godā.

«Lielā» darba sākums

«Sports mani vienmēr aizrāvis. Trenējos vieglatlētikā, un mani pamanīja mēbeļu fabrikas «Ventspils koks» sporta treneris, aicinot trenēties viņu komandā. Teicu, lai dod darbu, tad pāriešu pie viņiem. Iedeļa arī (1958). Un sportā biju starp dzirdīgajiem labākā (smaida).

Sākumā gan strādāju par kurinātāju, bet drīz vien Rīgas komisija man šo darbu

nomierina! Profesionāli uzspēlēju zolitī vēl ar dažiem biedriem. Dzīvoju skaistā pilsētā un, kad sabrauc manas Rīgas draudzenes, ar patiku izvadāju viņas pa Ventspils skaisltajām vietām!

Vēl braucu uz Kuldīgu pie krustdēla. Esmu priecīga, ja varu viņam palīdzēt, viņš jau man vienīgais palicis, jo visa mana ģimene ir aizsaulē. Diemžēl tā sanācis! Tad nu es turos! Veselība man laba, pateicoties sportam, un Kurzemes dāmas jau ir stipras.»

Kad laiks šķirties, Vilmas kundze cieši piekodina ierakstīt lielum lielo paldies Arnoldam Pavlinam par piedāvāto darbu, un

novēlēt veselību, izturību viņam un visai LNS komandai, piebilstot, ka prezidentam noteikti jāpaliek kopā ar nedzirdīgajiem arī turpmāk: «Atceros Arnoldu Pavlinu kā jaunu puisi, kad tā uzmanīgi uzņēmām viņu savā pulkā, bet tagad? Jā, tagad cepuri nost!»

Kad intervija beigusies, izejam skaistajās Ventspils ielās, meklējot vietu fotobildei. Vilmas kundze aizrautīgi prātina, ko esam jau redzējuši un kuri objekti vēl noteikti būtu jāapskata. Tad nu ejam lūkot Ventspils olimpisko centru «no iekšpusēs». Izrādās, tur Vilmas kundze ir savējā, jo Invalīdu biedrības sastāvā ieguvusi lielisku iespēju – pirm-

dienās trenēties uz trenāžieriem! Tikko viņa ieguvusi pirmās vietas sacīkstēs ar dzirdīgajiem. Nākamais pārsteigums — Ventspils ielās joņo automašīnas, un pēc brīža noskaidrojas, ka Vilmas kundzi interesē arī autolietas. Ar baudu tveru stāstu, kā Vilmas kundze likusi tiesības un tikusi pie pilnīgi jauna auto. Jaunībā! Bet atvadoties viņa saka:

«Es ļoti labi jūtos Ventspils biedrībā! Lai tikai nāk jaunā paaudze, tad būs pavisam labi. Mēs jau esam traki ļaudis, katru dienu tiekamies klubā.» ◆

1995

Jāņa Barisa CV

- 1931 — dzimis Ogrē
- 1948 — iestājās Latvijas Kurlmēmo biedrībā
- 1950 — uzsāk darbu Rīgas MRU
- 1951 — pirmoreiz ievēlēts par tag. LNS CV priekšsēdētāja vietnieku
- 1954 — 1960 LNS laikraksta «Kopsolī» sabiedriskais redaktors
- 1962 — panāk Nedzirdīgo runas žestu vārdnīcas izdošanu
- 1967 — 1969 vada KC «Rītausma» celtniecības darbus
- 1969 — 1974 KC «Rītausma» direktors
- 1975 — 1978 laikraksta «Kopsolī» redaktors
- 1987 — 1944 pārzina dzirdes invalīdu rehabilitācijas jautājumus
- 1994 — izveido LNS Surdotehniskās palīdzības centru un kļūst par tā direktoru
- Aktīvs pašdarbnieks, sportists, šaha un dambretes sekcijas vadītājs.
- 1995 — piešķirts LNS Goda biedra nosaukums
- 1996.5. l — aizgāja mūžībā, apbedīts Rīgā

Foto: no LNS muzeja arhīva

Pēc labākās sirdsapziņas...

Inese Immure

«Jānis Bariss manās atmiņās palicis kā Latvijas Nedzirdīgo biedrības (LNB) vadošais darbinieks – kultūras nama «Rītausma» direktors, priekšsēdētāja vietnieks, surdocentra pirmais direktors. Rūpīgs, saprātīgs un atbildīgs cilvēks, uz kuru vienmēr varēja paļauties.

Būdams līdz pedantismam precīzs, viņš vienmēr pārdzīvoja par savu darbu, līdzdarbojās LNB sarežģītāko jautājumu risināšanā. Jānis Bariss uz biedrību nenāca tikai kā uz darbu, tā bija daļa no viņa dzīves.

Manuprāt, viņa raksturīgākā īpašība bija tā mierīgi un saprātīgi iet pareizajā virzienā. Vienalga, kādu darbu viņam uzticēja, viņš to ņēma pretī un darīja pēc labākās sirdsapziņas.

Par tādiem cilvēkiem saka – viens no organizācijas balstiem. Nepārspīlējot var teikt – LNB ziedu laiku zelta fonds,» — tādu LNS Goda biedru Jāni Barisu, kura vairs nav mūsu vidū, atceras LNS prezidents Arnolds Pavlins.

Pirmie skolas gadi

Jānis Bariss piedzima 1931. gada 24. jūnijā Ogrē – inženiera un zobārstes ģimenē. Dzirdi zaudējis jau 9 mēnešu vecumā pēc meningīta. Pateicoties krustvecākiem, pazīstamiem ārstiem Raunā, Elzai un Rūdolfam Skaidriem, Jānim saglābta neliela spēja dzirdēt ar vienu ausi. Māte ļoti daudz nodarbojās ar dēlu, lai sagatavotu viņu mācībām dzirdīgo skolā. Viņa daudz palīdzēja arī pirmajos skolas gados. Vēlāk Jānis spēja mācīties patstāvīgi. Rīgas 1. ģimnāziju beidza gandrīz kā apaļš teicamnieks. Mazliet pietrūka līdz zelta medālai, jo bija viens četrinieks krievu valodā, kur izruna nav bijusi pareiza. Kaut arī krievu valodas skolotāja labi zināja, ka Jānis slikti dzird.

Un tālāk pa zinību ceļu

Toreiz nebija dzirdes aparātu, tāpēc vidusskolā viņš stundas atsēdēja, jo tikpat kā nevarēja izsekot skolotāja teiktajam. Kamēr skolotājs stāstīja jauno vielu, viņš to pašu materiālu lasīja mācību grāmatās. Ar lekciju konspektiem palīdzēja klasesbiedri. Pēc tam centīgais jauneklis ar labām sekmēm neklātienē pabeidza Latvijas

Universitātes Ekonomikas fakultāti.

Jāņa tēvs bija kritis karā, tāpēc visas turpmākās vasaras tika pavadītas pie krustvecākiem Skaidriem. Dzīvodams inteliģentā vidē, viņš daudz ko apguva kultūras jomā – pat klavierespēli. Kad privātskolotājs Skaidru dēlam mācīja spēlēt klavieres, Jānis sēdējis istabas stūrī un klausījies. Izrādījās, viņam, smagi vājdzirdīgam puisim, bija muzikāla dzirde un viņš spēja iemācīties skaņdarbus pēc dzirdētā. Pēc tam viņš visu mūžu pats spēlēja klavieres, iepriecinot savus ģimenes locekļus gan darbadienu vakaros, gan svētkos.

No agras jaunības – Nedzirdīgo biedrība

No 17 gadu vecuma Jānis Bariss savu dzīvi saistīja ar Nedzirdīgo biedrību. Ceļu pie nedzirdīgajiem viņš atrada gluži nejauši. Kādu dienu gāja pa Šķūņu ielu (Rīgā) un pie kādas mājas ieraudzīja izkārtņi, ka tur atrodas Kurlmēmo biedrība. Uzreiz devās iekšā un piereģistrējās par tās biedru.

1950. gadā sākās Jāņa pirmās darba gaitas. Sāka strādāt Rīgas Nedzirdīgo mācību ražošanas uzņēmumā par krāsotāju, pēc tam – par noliktavas pārzini, grāmat-sējeju.

Drīz vien atbildīgos amatos

1951. – 1956. gadā Jānis Bariss sabiedriskā kārtā vadīja Rīgas biedrību. Kā atceras Ansis Smons, Nedzirdīgo biedrības aktīvis, sākumā Jānim bijis grūti atrast kontaktus ar nedzirdīgajiem, jo viņš nav pratis zīmju valodu. Pakāpeniski zīmju valodu apguva un ātri vien izvirzījās vadošā amatā.

1954. gadā Jāni Barisu ievēlēja par Latvija Kurlmēmo biedrības (tagadējās Nedzirdīgo savienības) Centrālās valdes priekšsēdētāja vietnieku. (Šajā amatā viņš pēc tam tika ievēlēts vēl vairākkārtīgi.) Šajā periodā LKB sāka pievērst lielu uzmanību

nedzirdīgo izglītības līmenim. Bariss ļoti sekoja, lai nedzirdīgie iegūtu vismaz pilnu pamatskolas izglītību. Viņš aicināja jauniešus mācībām pievērsties nopietni, jo «*jaunība nav mūžīga, tā jāizmanto, lai mācītos, lai liktu stingrus pamatus savai turpmākai dzīvei*». Ar tādiem vārdiem Jānis Bariss uzrunāja toreizējos 7. klases nedzirdīgos, kuri mācījās vakarskolā.

Athbildīgais par avīzes izdošanu

Pēc II Pasaules kara nedzirdīgo organizācijai nebija savas avīzes. Pēc Barisa iniciatīvas 1954. gadā LKB Centrālā valde sāka izdot informatīvu izdevumu «Apkārt raksts» (pēc gada to pārdēvēja par «Informācijas Biļetenu»). Izdevums bija sagatavots mašīnrakstā.

Pēc pieciem gadiem Jānis Bariss dabūja atļauju no toreizējās Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas to iespiest tipogrāfijā. Tas bija liels notikums Latvijas nedzirdīgo organizācijai, jo tolaik Padomju Savienībā nevienai nedzirdīgo biedrībai nebija sava izdevuma, izņemot Viskrievijas Nedzirdīgo biedrību. Jānis Bariss bija šī izdevuma sabiedriskais redaktors līdz 1960. gadam. Pateicoties tam, saglabājušās ziņas par tā laika Latvijas nedzirdīgo cilvēku aktivitātēm sportā, kultūrā un ražošanā.

Viņa nopelns – pirmā zīmju valodas vārdnīca

Pie Jāņa Barisa nopelniem jāpieskaita arī pirms četrdesmit pieciem gadiem izdotā «Nedzirdīgo runas žestu vārdnīca». Būdam Nedzirdīgo biedrības Centrālās valdes priekšsēdētāja vietnieka amatā un izmantojot piederību Komunistiskajai partijai, viņš panāca, ka vārdnīca tiek iespiesta (1962). Nebūtu Jāņa Barisa, kas neatlaidīgi un līdz galam nokārtoja vajadzīgās formalitātes, nebūtu arī šīs vārdnīcas, — tā izteicies Georgs Poršs, vārdnīcas, galvenais veidotājs.

Liktenīgā tikšanās

Tajā pašā gadā Jānis Bariss biedrības dažādu apstākļu dēļ aizgāja no biedrības un sāka strādāt Zinātņu Akadēmijas Ekonomikas institūtā par zinātnisko līdzstrādnieku.

Te notika liktenīgā tikšanās ar nākamo sievu Valdu Lediņu. Viņi iepazinās kādā Jaungada ballē. Sākumā Valda nebija aptvērusi, ka Jānis ir vājdzirdīgs. Tikai nesaprata, kāpēc viņš visu laiku tā galanti pieliecas. Visus turpmākos gadus Valda bija kopā ar Jāni un dzīvoja līdzī visiem viņa darbiem nedzirdīgo biedrībā. Katru vakaru arī mājās kopā tika pārrunāti visi biedrības notikumi.

Uzcēla «Rītausmu»

Atpakaļ uz Nedzirdīgo biedrību Jānis atnāca pēc toreizējā LNB CV priekšsēdētāja Paula Timmermaņa aicinājuma, lai pārraudzītu nedzirdīgo kultūras nama celtniecību. Tas bija 1967. gads.

Pēc diviem gadiem kultūras nams, ko nosauca par «Rītausmu», bija gatavs, un viņš kļuva par tā pirmo direktoru. Nebūdam nekāds kultūras darbinieks, ar visu sirdi mācījās un darīja visu nepieciešamo, lai sekmīgi vadītu kultūras nama dzīvi.

Bija «Kopsoli» redaktors un...

Jānis Bariss vienmēr darīja to, kas bija nepieciešams biedrībai. Un tā notika arī 1975. gadā, kad nedzirdīgo avīze «Kopsoli» palika bez redaktora, Jānis uzņēmās tās sagatavošanu. Pēc gada Nedzirdīgo biedrība izvērta plašus celtniecības darbus, un Jānis atkal kļuva par inženieri — celtnieku.

No 1978. līdz 1988. gadam viņam kā Latvijas Nedzirdīgo biedrības priekšsēdētāja vietniekam galvenais darba uzdevums bija saistīts ar dzirdes invalīdu rehabilitācijas jautājumiem. Viņš ļoti interesējās par šiem jautājumiem, redzēja te plašu darbalauku un daudzveidīgas iespējas.

Surdocentra veidotājs un vadītājs

1994. gadā enerģiskais J. Bariss īstenoja kārtējo ideju — LNS paspārnē izveidoja Surdotehniskās palīdzības centru un kļuva par tā pirmo direktoru.

Rūpējās par dzirdes aparātu sagādi, sadali, remontu, nodibināja sakarus ar pasaulē pazīstamo dzirdes aparātu ražotājfirmu «Oticon» (Dānija). Centra klientiem viņš veltīja īpašu uzmanību. «*Bariss vienmēr bija jauks, nesavtīgs, pašreizdzīgs, labā noskaņojumā un*

saprotošs,» tādu viņu atceras Surdocentra kliente Mirdza Ozoliņa.

Savs laiks sportam un pašdarbībai

Ārpus darba Jānis Bariss izmēģinājis spēkus arī nedzirdīgo teātrī. Pie režisores Elksnes šād tad nospēlēja kādu mazu lomu. Tomēr visvairāk laika Jānis veltīja sportam. Nodarbojās ar skriešanu, riteņbraukšanu, tūrismu, spēlēja novusu, bridžu, bet viņa lielā aizraušanās bija šahs un dambrete. Daudzkārt izcīnījis godalgotas vietas dažādos šaha un dambretes turnīros, ieguvis meistarkandidāta titulu dambretē.

Foto: No LNS muzeja arhīva

Aktīvi organizējis nedzirdīgajiem dažādas sporta aktivitātes, sacensības un arī tiesājis tās. Ar viņa gādību tika sāktas nedzirdīgo sporta spartakiādes gan Latvijas, gan Baltijas republiku mērogā. Vēl Jāņa aizraušanās bija ceļošana. Vairākiem savas ģimenes ceļojumiem pats izveidojis maršrutu. Ar mašīnu apceļoja Latvija un vairākas Krievijas pilsētas. Paspējis būt daudzās valstīs gan kā tūrists, gan darba lietas kārtojot.

Lai arī Jānis bija ļoti aizņemts Nedzirdīgo biedrības darbā, viņš atrada laiku arī savai ģimenei, bērniem — dēlam Jānim un meitai Leldei. «*Viņš daudz nodarbojās ar saviem bērniem. Izdomāja visādas prāta rotaļas. Iemācīja Leldi lasīt četrus gadus vecumā. Nesaprotu, pa kuru laiku viņš visu paspēja,*» atceras Valda.

Jānis Bariss aizgāja mūžībā 1996. gada 5. janvārī, nesagaidījis 65. jubileju un savus sešus mazbērņus. ▲

Foto: No LNS muzeja arhīva: Drāmas ansambļa iestudējumā

Jānis Bariss visus pienākumus veica ar lielu mīlestību. Viņš ļoti centās darīt visu iespējamo, lai ikvienu nedzirdīgo cilvēku veidotu par vispusīgi attīstītu cilvēku. Viņš vienmēr interesējās par nedzirdīgo darbu, sadzīvi, mācībām un atpūtu, vienmēr sniedza konkrētu palīdzību sarežģītu problēmu risināšanā. Tāds viņš bija – mūsu organizācijas balsts.

Atvadu vārdi Georgam Poršam

1920.6.10 – 2007.5.10

Pēc ilgās un grūtas mūža nogales Dievs aizsaucis pie sevis LNS Goda biedru – nedzirdīgo organizācijas daudzu iniciatīvu autoru, nozīmīgu pasākumu organizatoru un līdzdalībnieku, ilggadīgu LNB valdes un LNS Domes locekli, sporta darba un iespēstā vārda entuziastu, zīmju valodas kopēju...

Jau no 1938. gada Georgs Poršs sāka darboties organizācijā «Nedzirdīgo sports» – sākumā kā brīvprātīgais, bet no 1943. gada jau algotā darbā. No tā laika viņa dzīve līdz mūža beigām neatkarīgi no oficiālām darbavietām cieši saistīta ar Nedzirdīgo biedrību.

Viņa sirds un viss no maizesdarba brīvais laiks piederēja galvenokārt divām lietām. Pirmais bija sports. Pats sportoja – spēlēja futbolu, novusu, piedalījās tūrisma un sporta orientēšanās sacensībās, izcīnot medaļas. Organizēja sporta darbu, pats būdams dažādos amatos – organizācijas «Nedzirdīgo sports» vadītājs, Rīgas apvienotā fizikālā padomē, pat LNSF prezidenta godā. Bija tiesnesis dažādās sacensībās.

Otra sirdslieta bija iespēstais vārds, nedzirdīgo laikraksts «Kopsoli» no tā pašiem pirmajiem numuriem 1959. gadā līdz laikam, kad acis sāka zaudēt gaišumu, — vairāk nekā četrdesmit gados viņš lasījis korektūras, precizējis datus un faktus turpat 900 numuros; arī pētījis un aprakstījis nedzirdīgo organizācijas vēstures galvenos posmus; vadījis krustvārdu miklu nodaļu. Pats kaislīgs lasītājs būdams, pārvaldīja četras valodas.

Georgs Poršs sniedzis nozīmīgu ieguldījumu arī zīmju valodas kopšanā un pirmās vārdnīcas sastādīšanā. Viņš iestājās par sistemātisku darbu zīmju valodas pilnveidošanā, tulku sagatavošanu un sistemātisku kvalificēšanu darbam ar nedzirdīgajiem cilvēkiem, zīmju valodas plašu pielietošanu skolās utt.

Pēdējos gados Porša kungs vairs nespēja nokļūt līdz redakcijai, un tur ļoti pietrūka viņa acīgā skata, medijot burtu kļūdas un valodas stila negludumus; viņa fenomenālās atmiņas, zināšanu, koriģējot uzvārdus, nosaukumus, gadskaitļus.

Neskatoties ne uz ko, viņš tomēr saglabāja dzīvu interesi par to, kas notiek Latvijā, savienībā un redakcijā, tāpēc ļoti gaidīja iknedēļas apciemojumus ar svaigām ziņām «Kopsoli» un «Rīgas Balsī», ko viņam piegādājām. Cik no tām viņš izlasīja? Vai vismaz brīdi paturēja rokās, lai ieelpotu gadiem tik pierasto avīzes smaržu?

Nu Georgs lasīs Mūžības grāmatu, nolūkojoties pār tās malu uz mums visiem ar savu vēriņo skatu: vai viss jums kārtībā?

Lai mierpilna gaita Aizsaules ceļos mūsu Georgam Poršam!

LNS Goda biedru Georgu Poršu dziļā cieņā piemin un atmiņā paturēs:

Latvijas Nedzirdīgo savienības valde. Latvijas Nedzirdīgo sporta federācija.
LNS Rīgas biedrība. LNS laikraksts «Kopsoli». LNS Zīmju valodas centrs.
RSK «Nedzirdīgo sports». Latvijas Nedzirdīgo jauniešu organizācija.

Ipašais sveiciens

LAURAI UN VALĒRIJAM
GROMOVIEM

Lai jūsu mazā meitenīte
Zied tā kā saules purenīte.
Kad izaugs liela, tad būs viņa
Saules takas mijējiņa.

Sveicam ar meitiņas piedzimšanu!

Liepājas deju kolektīvs

GAIDAI VĀRPIŅAI

Kad atkal nākam tevi sveikt,
Par tevi gribas tik daudz laba teikt:
Mēs tevi ļoti cienām, mīlam

Un vēlam laimes pilnām riekšām.

Sirsnīgi sveicam mūsu Gaidu zelta
brieduma gadu jubilejā!

Feodose Lapeša, Regina Rīzika

LIENI KLEINAI - BRŪVEREI

Starp dzīvības zvaigznēm daudzām
Nu vēl viena klāt, kas mirz!
Lai sargā no pasaules vējiem

To vecāku mīlošā sirds.

Mīļi sveicam mūsu kolēģi Lienī ar dzīvesbiedru,
klūstot par vecākiem dēlam Amadejam Henrijam.
Lai mazais aug par gudru vīru un sagādā daudz
prieka visiem.

LNS mītnes II stāva kolēģi Elvīras Ielā 19

Mīļi sveicam!

Jums, kas dzimuši īstā rudens mēnesī
– novembrī, novēlam spītēt vētrām, lietus un
sniega brāzmām, saglabājot sevi saulainu
prieku un gaišu skatu uz dzīvi.

Jums vēltām tautasdziesmu no
liepājnieku uzveduma nesenā Kongresu
nama koncertā:

Cel, Dieviņ, stipru sētu

Ap to manu dvēselīti.

Ar Dieviņa palīdzību

Visam varu cauri iet.

85

19. XI ANNA ZENOVA, Daugavpils

28. XI LEONORA LUKSTE, Rīgas

80

09. XI VALENTĪNA GOLUBENKOVA,

Smiltenes

75

04. XI ANTOŅINA RANCĀNE, Rīgas

70

27. XI VIESTURS HIHALOVSKIS, Rīgas

65

05. XI KĀRLIS NEBIJS, Liepājas

13. XI DACIJA ŽĪLE, Valmieras

29. XI STEFANS BUČINSKIS, Rīgas

30. XI ULDIS SPROĢIS, Rīgas

60

02. XI JERATIADA KORAĻKOVA, Rīgas

20. XI VALDIS MŪRNIĒKS, Rīgas

55

12. XI AINA RUSMANE, Rīgas

13. XI ANNA KOSOVA, Rēzeknes

13. XI VLADIMIRS GRIŠUŅIS, Rīgas

16. XI ALEKSANDRS JEVTUHOVS,

Rīgas

50

05. XI GAĻINA REGŽA, Rīgas

15. XI VERA PETROVA, Rīgas

30. XI INTA ILŽĒNA, Valmieras biedrība

Uzmanību!

LNS Komunikācijas centram jauns

mobilā telefona numurs: 26554471

Parastais/teksta telefons: 7471588

Precizējums

Redakcija atvainojas par neprecizitāti
aprakstā «LNS Goda biedrs Alberts Kokins»
(KS nr. 20/21) un precizē faktus par A. Kokina
ģimeni, kuras sastāvā ir: dzīvesbiedre Grieta
Kokina, meita, mazmeita un mazmazmeita.

Galvenā redaktore: Ilze Kopmane

Datormakets: Irīna Kristoforova

Ne ēnu mest, bet apgaismot!

Nākamais numurs 15. novembrī.

Noslēguma konferencē

LNS kultūras centrs «Rītausma» divdesmit sestajā septembrī uzņēma projekta «Abpus klusuma robežām» noslēguma konferences dalībniekus.

Projekts ir beidzies! – katrā projektā tie ir gan svētki, gan vislielākais atbildības un satraukuma brīdis, jo tiek prezentēti darba rezultāti un vērota augstākstāvošo institūciju, citu organizāciju, projekta mērķa grupas un citu ieinteresēto reakcija.

Uz konferenci ieradās vairāk nekā piecdesmit dalībnieku un viesu, bija pārstāvji gan no Labklājības Ministrijas, Rīgas Domes,

Valmieras vārdzirdīgo bērnu internātskolas, Rīgas nedzirdīgo bērnu internātskolas, Sociālās integrācijas centra, gan no visām LNS biedrībām, gan arī paši prezentējamo programmu mērķa grupas pārstāvji – aprobācijas nometnes dalībnieki.

Konferenci atklāja projekta vadītājs Arnolds Pavlins, viņš arī pastāstīja par projektu kopumā, par mērķiem, uzdevumiem, ietekmi un pēctecību.

Pēc tam abu projekta darba grupu vadītājas prezentēja savas darba grupas izstrādātās sociālās rehabilitācijas programmas. Par atsevišķām tematiskajām nodaļām pastāstīja arī brūnu grupu speciālisti.

Klātesošajiem atklājās milzīgais darbs, kas ieguldīts programmu izstrādē, šī darba novitāte, jo vēlreiz jāuzsver, ka šādas programmas Latvijā ir pilnīgs jaunums.

Konferences laikā tika prezentēti arī četri

bukletī, kuros īsumā atklātas izstrādāto programmu galvenās tematiskās nodaļas. Bet tam bija iespēja aplūkot standus ar projekta norises materiāliem un rezultātiem.

Lai prezentētu abas programmas, bija nepieciešama visa diena, tomēr tās dalībnieki bija pacietīgi un saglabāja uzmanību līdz pašām beigām.

Vārds tika dots arī klātesošajiem programmu aprobācijas nometnes dalībniekiem, kuri izteica savu sajūsmu par nometnē pieredzētajām nodarbībām. Acīmredzot pat divu nedēļu laikā bija iespējams izjust rehabilitējošo efektu, kuru var sniegt programmu realizācija.

Tāpēc jo vairāk jācer, ka Labklājības Ministrija, kurā šīs programmas tiks iesniegtas, tās akceptēs un virzīs uz ieviešanu dzīvē. ▲

Tautas balss

⇒ Ko domā programmu testēšanā iesaistītā mērķauditorija?

Programmas ir jaunas, tomēr konferences dalībnieku vidū bija cilvēki, kuri jau nelielā mērā izbaudījuši to iedarbību. Tās ir programmu testēšanas – aprobācijas nometnes dalībnieces. Vārds viņām!

Atbild Lilija Zibarte

⇒ Vai nometnē pieredzētais un apgūtais kaut kā ietekmēja jūsu turpmāko dzīvi?

Noteikti ietekmēja! Uzskatu, man paveicās, ka nokļuvu šajā nometnē. Tik daudz un dažādu nodarbību, un visas ir vajadzīgas... Vispār es uzskatu, ka nedzirdīgajiem vajag vairāk mācīties, sevi attīstīt un apgūt jaunas prasmes, nevis izniekot laiku tukšā plāpāšanā un savstarpējās intrigās.

Man ļoti patika nometnē apgūt daudz ko jaunu, bet galvenais, ka tur bija uzmanīga, individuāla pieeja katram cilvēkam. Varēja pārjautāt un sīki noskaidrot nesaprotamos jautājumus, nebaidoties tikt noraidītam. Tas ļoti iedrošināja un vairoja pašapziņu, jo tik bieži mēs dzīvē tiekam noraidīti, ja kaut ko nesaprotam no pirmā skaidrojuma un pārjautājam.

⇒ Cik noprotu, jūs varat labi runāt, tikai to neizmantojat?

Jā, tā patiešām ir, esmu dzīvojuši starp

dzirdīgajiem, varu labi runāt, diemžēl man tagad reti atrodas, ar ko parunāt, un šķiet, ka šī prasme kļūst vājāka. Tāpēc uzskatu, tas ir ļoti vērtīgi, ka rehabilitācijas programmā paredzēts logopēds, kas koriģēs cilvēka balsi un trenēs runāšanu. Man šķiet, tas daudziem, tāpat kā arī man, ir ļoti nepieciešams.

Atbild Dzintra Herbste

⇒ Kādi bija jūsu iespaidi par nometni un programmas nodarbībām?

Šajā nometnē piedalījos, lai apgūtu kaut ko jaunu, lai izmantotu nodarbību piedāvātās iespējas un pie viena nostiprinātu savu veselību ar ārstnieciskajām procedūrām.

Nometnē viss bija ļoti labi noorganizēts, man īpaši patika tulka darbs — tika sīki izskaidrotas visas detaļas apgūstamajai tēmai, varēju visu labi saprast un sekot līdz, tāpēc guvu no šīm nodarbībām jūtamu labumu. Tās palika prātā. Bija arī sajūtama nometnes nodarbību vadītāju lielā kompetence un pieredze darbā ar nedzirdīgajiem cilvēkiem.

⇒ Kuras nodarbības jums paši likāt interesantākās un lietderīgākās?

Varēja iepazīties ar jaunāko modeļu dzirdes aparātiem, patika psiholoģijas nodarbības, lasīt mācīšana no lūpām. Lietderīgas bija informatīvās nodarbības par sociālajām garantijām, likumiem, par to, kā nedzirdīgam cilvēkam atrast darbu...

⇒ Kā veicās lasīšana no lūpām?

Gāja visādi. Man pašai bija diezgan viegli, kādreiz dzirdēju, valoda ir saglabājusies, visi vārdi pazīstami. Bet bija dalībnieces, kurām lasīšana no lūpām veicās grūtāk, viņām šīs nodarbības ir ļoti vajadzīgas!

Taču es jutu, ka mūsu testa programma bija par īsu. Lai nedzirdīgs cilvēks paspētu apgūt visas tēmas, ir vajadzīgs vismaz mēnesis, jo nedzirdīgie visu ar tulku starpniecību uztver lēnāk.

⇒ Kā jums šķiet, vai visu šo nodarbību programma palīdzēs nedzirdīgajiem iekļauties sabiedrībā veiksmīgāk un labāk saprasties ar dzirdīgajiem?

Domāju, noteikti palīdzēs. Programmā paredzēts tieši visnepieciešamākais, lai paaugstinātu mūsu cilvēku gatavību komunikācijai ar dzirdīgajiem. Tomēr ne visi saņiegs vienādi labus rezultātus, piemēram, tiem, kuri vāji lasa no lūpām, tulks tomēr vienmēr būs vajadzīgs. ▲

Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts budžeta finansētā, Sabiedrības integrācijas fonda administrētā. Latvijas Nedzirdīgo savienības projektā «Abpus klusuma robežām» materiāli sagatavoti ar ES finansiālu atbalstu.

Par to saturu pilnībā atbild Latvijas nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.

Darbs projektā: uzticēšanās skola

Aivis Kārklīšs

Strādāju projektā «Darbs kļusumā» no 2007. gada aprīļa mēneša.

Projekta sākuma fāzē galvenokārt nācās lasīt lekcijas. Uz konsultācijām cilvēki sāka pieteikties ļoti

nedroši, maz un pakāpeniski. Lekcijas tika orientētas uz biznesa psiholoģiju. Pārsvārā tās notika dialoga formā, lai varētu pārliecināties, cik tās saprotamas klausītājiem.

Mana pieredze lekcijās

Darbs notika ar nedzirdīgu zīmju valodas tulka palīdzību. Auditorijas skaitliskais sastāvs bija mainīgs: no 5 līdz 15 cilvēkiem. Strādājot ar šiem cilvēkiem, lekcijās bija interesanti pavērot nedzirdīgu cilvēku uztveres iespējas. Daudzi no klasiskās psiholoģijas terminiem bija grūti izskaidrojami zīmju valodā – tas sagādāja zināmas problēmas, jo nācās aizstāt šādus vārdus ar vienkāršākiem sarunu valodas vārdiem. Protams, arī tulkam tas sagādāja nelielas grūtības, jo manis pateikto vajadzēja pārveidot tā, lai nedzirdīgie cilvēki saprastu domu.

Līdz ar to vairāk lietoju uzskatāmus piemērus, kuri parāda konkrēto praktisko situāciju.

Strādājot ar nedzirdīgiem cilvēkiem, ir novērojama viena ļoti pozitīva iezīme – viņu dzīvā reakcija, no kuras ļoti labi var saprast, vai auditorija ir uztvērusi un sapratusi to, ko es vēlos teikt. Gatavojot lekciju tēmas, nācās vairāk padomāt par kontroljautājumiem, kas atklātu: ir saprasts materiāls vai nē.

Ivars Kalniņš

Grāmatas un diski

Grāmata «Korporatīvais mārketingss» ir sagatavota vieglā, nedzirdīgiem saprotamā valodā un reizē koncentrētā veidā. Šī grāmata katram lasītājam dod iespēju iepazīties ar uzņēmējdarbības noslēpumiem.

Rokasgrāmata plus diski

Sagatavota arī rokasgrāmata, kurā sakopoti visu lektoru materiāli. Ar tiem varēs iepazīties ne tikai dalībnieki, kuri apmeklēja kursu, bet arī citi ieinteresētie nedzirdīgie

Liela nozīme tulka darbam

Konsultanta darbs bija nedaudz sarežģītāks, jo vairāk nācās paļauties uz tulkošanu. Daudzi konsultācijās lietotie jūtu apzīmējumi ir saprotami zīmju valodā, bet precīzi pārtulkot tos vārdos grūti. Tāpēc bieži lūdzu, lai cilvēks atstāta praktisko situāciju, kurā izpaužas šie konkrētie pārdzīvojumi un jūtas. Tas paildzināja konsultāciju laiku.

Kas attiecas uz klientu psiholoģiskajām problēmām, ar kurām nācās saskarties, – nav lielas atšķirības no dzirdīgiem cilvēkiem. Varbūt kopumā ir lielākas problēmas ar pašvērtējumu, jo nedzirdīgie cilvēki vairāk it kā «ierāvušies sevī». Ilgāks laiks bija nepieciešams, lai nodibinātu kontaktu un iegūtu klienta uzticību.

Vai var uzticēties?

Runājot par uzticēšanos – problēmas rada arī tulka klātesamība konsultācijā. Šī problēma ir raksturīga nedzirdīgo videi, jo viņi cits citu pazīst, cits par citu daudz zina un gribētu uzzināt vēl vairāk.

Kā jau visās noslēgtās sociālajās grupās, arī nedzirdīgo vidē ir plašs neformāls komunikācijas tīkls. Baidoties no tā, ka tulks varētu arī nesaglabāt tikai psihologam stāstāmos personiskos noslēpumus, daudziem klientiem bija grūtības ar uzticēšanos.

Klienti minēja, ka kādreiz ir nācies pieredzēt tulku ētikas pārkāpumus, un konfidenciala informācija «uzlabotā versijā» ir nonākusi pie citiem. Nedzirdīgo zīmju valodas tulku nav daudz, un viņus zina visi nedzirdīgie. Šāda negatīva pieredze ir nopietns šķērslis konsultācijās.

Tomēr tulks, kurš darbojas konsultācijās kopā ar mani, bija iemantojis klientu uzticību, un līdz ar to bija vieglāk strādāt.

Interesanta pieredze bija darbā ar vādzirdīgiem cilvēkiem. Viņiem piemīt fantastiska spēja nolasīt teikto no lūpām, tāpēc tulka klātbūtne konsultācijās nav nepie-

cilvēki. Rokasgrāmatai pievienots diski ar lektoru stāstītām anotācijām zīmju valodā.

Diskā – par tiesībām

Lai nedzirdīgie būtu informēti par diskriminācijas nozīmi un tās veidiem, piemēriem un gadījumiem, tika sagatavots diski, kura saturs veidots dialoga formā zīmju valodā. Šajā diskā ir sniegts ieskats diskriminācijas jēdziena būtībā, aplūkoti arī piemēri. Varēs uzzināt arī par diskriminācijas gadījumiem pret nedzirdīgajiem citās valstīs.

Projekta realizācijas laikā bija laba

ciešama. Šādās konsultācijās bija vairāk jāpārslēpās klientam piemēri, lai pārliecinātos, vai ir pareizi saprasta informācija.

Bailes no atbildības

Kopumā galvenie jautājumi konsultācijās ir saistīti ar bailēm uzņemties atbildību par savu rīcību kontaktos ar dzirdīgiem cilvēkiem. Klasiskais jautājums, kā rīkoties tādā vai citādā situācijā, ir aktuāls arī dzirdīgiem cilvēkiem.

Pārpratos bieži tiek vainota otra puse, jo «viņš nevēlējās saprast» vai «tīšām pārprata». Tieši komunikācijas trūkums ir galvenais pārpratumu iemesls. Tādas ir nedzirdīgo cilvēku saskarsmes īpatnības, kuras noteikti jāpēta dziļāk.

Vai dzirdīgais saprātis?

Šajā projektā parādījās tendence, ka problēmas komunikācijā bieži tika balstītas uz faktu, ka dzirdīgais nedzirdīgo nesaprātis. Un tādēļ nemaz nav vērts mēģināt ko teikt. Nedzirdīgie baidās meklēt iespējas kontaktēties ar dzirdīgajiem kaut vai ar tulka palīdzību. Viņi labāk samierinās ar esošo problēmu nekā meklēt iespējas to risināt. Arī šajā faktā slēpjas iepriekšējās pieredzes lielā nozīme. Var gadīties, ka pirmajā mēģinājumā ir sajūta negatīva attieksme vai noraidījums, tāpēc zudusi vēlēšanās mēģināt atkal.

Šī problēma ir saistīta arī ar dzirdīgo cilvēku attieksmi pret nedzirdīgajiem, bet tā jau ir cita saruna.

Mana pārlicība

Šajā projektā pārliecinājos, ka iespējams atrisināt komunikācijas problēmas, ja ir vēlēšanās. Viss ir atkarīgs no pārlicības par savu vēlmi un mērķiem. Ceru, ka nedzirdīgie cilvēki kļūs uzņēmīgāki un izmantos visas iespējas komunicēt ar dzirdīgajiem. Atliek cerēt, ka arī dzirdīgo cilvēku iecietība un pretimnākšana pret nedzirdīgajiem pieaugs. Nav iespējams sadarboties, ja katrs dzīvo, noslēdzies savā «pasaulē». ▲

sadarbība ar Tatjanu Osetrovu, kura veica grāmatas maketa un vāka dizaina sagatavošanu, filmēšanas materiālu montāžu un disku dizainu. ▲

Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts budžeta finansētā, Sabiedrības integrācijas fonda administrētā Latvijas Nedzirdīgo savienības projektā «Abpus kļusuma robežām» materiāli sagatavoti ar ES finansiālu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli. Atbildīgais par ziņu lapas saturu: Zigmārs Ungurs. Izdevumu tehniski sagatavoja laikraksts «Kopsoli».

Rit projekta pēdējais mēnesis. Vēl konsultantiem palikušas dažas konsultāciju stundas, tiek pārbaudīts pēdējais variants grāmatu un DVD disku maketi, dizainam. Projektā iesaistītie koncentrē visu savu uzmanību un prasmī, lai pēdējie akcenti nesabojātu visu darbu. Bet kā gan šis laiks ietekmējis viņu personisko dzīvi, kādas ir viņu personiskās domas par projektu, par tajā iesaistītajiem cilvēkiem, par nedzirdīgajiem, kuri izmanto šī projekta piedāvātās izdevības? Par to – tālākajos materiālos!

Intervija ar projekta aktivitātes «Korporatīvais mārketing» darbinieci Tatjanu Osetrovu.

☛ Pastāsti, lūdzu, kādi ir tavi pienākumi šajā projektā!

Esmu tehniskā darbiniece. Man jāizstrādā divu kompaktdisku noformējums – diska virsmas dizaina makets, kā arī jāveic pati ierakstīšana diskos. Diskam par darba tiesiskajām attiecībām man jāveic videomontāža un konvertēšana DVD. Jāsagatavo arī otrs disks «Uzņēmējdarbības pamati». Bez tam man jāizstrādā maketi divām grāmatām «Korporatīvais mārketing» un «Uzņēmējdarbības pamati», kā arī jāveic teksta maketēšana un jāizveido vāka dizains. Darba daudz, un tas ir ļoti atbildīgs. Vismaz es to tā uztveru.

☛ Vai šī atbildības nasta nenospieda? Vai juties pārliecināta par savām zināšanām un prasmī paveikt visus šos sarežģītos darbus?

Jā, tagad esmu pārliecināta un jūtos ziņoša, bet sākumā ļoti šaubījos un nebiju droša, ka varu to visu uzņemties. Taču Ivars Kalniņš, kurš ir šo projekta aktivitāšu vadītājs, mani iedrošināja, lai uzņemtos, ka es to varu, un, ja kaut ko nesapratīšu, tad to apgūšu darba procesā. Piekritu viņa vārdiem: «*Kas neriskē, tas nevinnē.*» Četrus mēnešus mācījosursos kopā ar dzirdīgajiem par grafikas dizaineri – mākslinieci, vēl četrus mēnešus par web – dizaineri. Tomēr tas bija sen – pirms četriem gadiem.

Bet darbam ar videomontāžu nebija pieredze. Nācās atsvaidzināt zināšanas pašmācības ceļā: daudz eksperimentēju, šo to iemācīja draugi no citām valstīm. Internetā apmainījāmies failiem, programmām, iespējas ir milzīga, tikai jācenšas tās izmantot un jādara!

Vēlos izteikt sirsnīgu paldies maniem ārzemju padomniekiem Fabio un Patrikam, kuri nežēloja savu laiku, veltījot man savu laiku un daloties pieredzē datorlietās. Tādi cilvēki ir retums! Paldies arī projekta uzraudzības koordinatorei Kristīnei Janševskai kā

«skolotājai» par darbu pie labojumiem līdz sīkumiem, lai viss būtu pareizi un precīzi.

☛ Kā tu varēji apvienot šos darbus projektā ar savu pamatdarbu?

Nu jā, man pašai gandrīz nebija brīva laika, vajadzēja strādāt pa vakariem, arī brīvdienās. Galu galā nenozēloju, jo man šis darbs patīk, ir tikai daži minūši: sākumā darba tikpat kā nebija, gaidīju, kad dos materiālus, taču vēlāk nāca visi materiāli uzreiz, vienā laikā. Gribējās bez steigas kārtīgi un labāk paveikt visus darbus pēc kārtas, bet tie sakrita virsū visi reizē, un vajadzēja pat strādāt pa naktīm, lai paspētu. Bija jāseko darba aktivitāšu grafikam, lai paspētu pabeigt šos darbus laikā un aizbraukt arī uz nozīmīgo pasākumu – Pasaulē Nedzirdīgo federācijas kongresu Madridē, Spānijā, lai satiktos ar nedzirdīgajiem no visām pasaules malām.

☛ Kādi ir tavi secinājumi par darbu šajā projektā? Vai atkal uzņemtos kaut ko līdzīgu citos projektos, ja tev piedāvātu?

Ja man kaut ko līdzīgu piedāvātu kādā projektā, noteikti gribētu, lai paaicina mani un citus uz kopīgām pārrunām un plānošanu, tad es varētu apmēram pateikt, cik ilgā laikā varētu paveikt man uzticētos projekta darbus, piemēram, grāmatas vāka dizainu es labāk veidotu pēc tekstu maketēšanas un videomontāžas nevis pirms tam. Ir vispirms jāiepazīstas ar grāmatas saturu, tad prātā ienāk idejas atbilstošam dizainam. Teiksim, piemēram, tu aizbrauc ekskursijā, pēc tam raksti sacerējumu par ekskursiju, nevis otrā-

di. Tas pats ir ar dizainu. Un vēl gribu pateikt, ka noteikti savlaicīgi jāpasūta un jāiegādājas arī programmas dizaina veidošanai.

Bet vispār man prieks, ka paveicu visus uzticētos projekta darbus!

☛ Kā tev šķiet, vai nedzirdīgie izmantos šos materiālus, kuru tapšanā arī tu esi pielikusi savu darbu – kompaktdiskus un grāmatas?

Es izpildu tikai savus darba pienākumus projektā, man grūti spriest par visu kopumā. Bet varu izteikt savas domas: labi zināms, ka daudziem nedzirdīgajiem ne īpaši patīk lasīt grāmatas, viņi dod priekšroku labāk apgūt zināšanas vizuālajā veidā, tāpēc grāmatas vietā DVD nāks par labu, turklāt pēc tā noskatīšanās viņi attiecīgos materiālus lasīs arī grāmatās. Tas ir labs pamudinājums, manuprāt.

☛ Kāda bija šī projekta nozīme tavā pašas dzīvē? Ko tas tev deva? Vai bija arī kādi zaudējumi?

Protams, mani visvairāk interesē darbs pie datora – no A līdz Z. Man kā tehniskajai darbiniecei ļoti patika šis darbs. Jāatzīst, ka tas ir viens no visinteresantākajiem darbiem, kādu esmu darījusi pēdējā laikā. Tas deva man lielu pieredzi, strādājot pie video montāžas un maketēšanas. Nenoliedzu, ka man prātā ir visādas idejas un fantāzijas, bet diemžēl trūkst vēl dažādu papildus zināšanu, piemēram, programmēšanā, filmu animācijā, projektēšanā utt.

Pasaulē ir daudz nedzirdīgo, kuri prot šādus darbus – kāpēc gan ne arī es? Es varu!

☛ Tātad tev ir konkrēti nākotnes nodomi?

Man ir milzīga vēlēšana studēt tālāk, lai kļūtu par profesionāli ar diplomu. Noteikti jāatrod šī iespēja un finansiāls atbalsts vai nu dzimtenē, vai ārvalstīs – man vienalga, bet galvenais ir studēt un attīstīties, jo es nebaidos jaunu pārmaiņu dzīvē. Tā īsti dzīvot nozīmē – mācīties visu mūžu.

Nobeigumā vēlos pateikt visiem, kas bija iesaistīti šajā projektā, paldies par man dāvāto uzticību un jauko sadarbību, realizējot kopā šo projektu «Darbs klusumā». ▲

Ko nozīmē strādāt projektā: Milzīgs darbs un jauna pieredze

Kā jūtas abu programmu izstrādes darba grupu vadītājas? Šoreiz saruna – ne par programmām, bet par personiskajām izjūtām.

☛ Jūsu darbs projektā ir beidzies. Kādas ir izjūtas, novērtējot šī projekta lomu jūsu personiskajā dzīvē? Kāds bija pats sākums?

Vija Špakovska: personīgajā dzīvē – paldies dievam, ka viss beidzies! Sākumā šajā projektā piekritu piedalīties tāpēc, ka vēl nesapratu, kāds tas būs milzīgs darbs, laika patēriņš. Nezināju, ko nozīmē piedalīties projektā. Dažādas problēmas bija nepārtraukti. Viena vienīga nervu bendēšana.

Lilīta Janševska: piekritu uzņemties vienas darba grupas vadīšanu, īsti nepadomājot, ar kādām grūtībām nāksies saskarties. Pēc pirmā mēneša jau nopietni gribēju izstāties no komandas. Kāpēc? Tāpēc, ka mēs, visa darba grupa, vienkārši nezinājām, ko un kā darīt, kādai jābūt šai programmai. Nekādi paraugi nebija pieejami.

Tad uz mūsu darba grupas sapulci atnāca projekta iecerētais autors un vadītājs Arnolds Pavlins. Viņš palīdzēja ieviest skaidrību, kas īsti šai programmā jāieliek, kādai tai jābūt, kādas tēmas jāizstrādā.

Vēl braucām pakonsultēties ar Latvijas Neredzīgo biedrības Rehabilitācijas centra direktoru par viņu rehabilitācijas programmas plusiem un mīnusiem..

☛ Kā norisa turpmākais darbs, kāds bija komandas citu darbinieku devums, lielākās grūtības? Kā varējāt darbu projektā apvienot ar citiem darbiem, ar savu personisko dzīvi?

Vija Špakovska: grūtības bija nepārtraukti, jo neviens no komandas neko nesaprata no projektiem. Savu laiku šim darbam varēju atlicināt pārsvarā pa vakariem un brīvdienās.

Lilīta Janševska: arī es strādāju pie projekta tikai vakaros un brīvdienās, jo tiešajā darbā arī darāmā pietiek. Visa projekta laikā lielākās grūtības bija tās, ka nācās strādāt ar līdz tam nepazīstamu mērķa grupu, kā arī radīt tukšā vietā pavisam jaunu rehabilitācijas programmu. Viss bija jaunums.

Varbūt varat minēt kādu kuriozu no projekta gaitā pieredzētā? Varbūt bija īpaši pārsteigumi, kas atklājās, pētot materiālus, likumdošanu vai testēšanas nometnē strādājot ar cilvēkiem?

Vija Špakovska: par kurioziem nestās-

tišu, jo daži, kuri gadījās, nav publicējami. Nometnē visi bija uztraukušies. Darba grupas locekļi par to, kā mums veiksies, kā sapratīsimies, vai izdosies visu iecerēto realizēt. Savukārt nometnes dalībnieces – par to, ko ar viņām darīs, ko no viņām prasīs...

Bet viss izdevās labi! Un beigās šķīrāmies kā labi draugi, jo nometnē neveidojām attiecību modeli: pedagogs – skolojamais, bet gan strādājām kā draudzīgs kolektīvs, kurā viens otram palīdz, cits no cita mācās, cits citu uzmundrina.

Lilīta Janševska: bija jau savi mazi kurioziņi, bet tie nav stāstāmi. Par atklājumiem un pārsteigumiem runājot, vislielākais bija tas, ka teorētiski iecerētās rehabilitācijas programmas nodarbības praksē prasīja divreiz ilgāku laiku nekā domāts. Tas saistīts gan ar mērķa grupas apgrūtināto uztveri, gan ar tulka starpniecību nodarbībās. Uzskatu, ka prasība Nr.1 ir, lai nodarbību vadītāji ļoti labi pārvaldītu zīmju valodu. Tas var radīt lielas problēmas programmu ieviešanā, bet zīmju valodas prasme tomēr noteikti ir vajadzīga.

Jāatzīst, ka aprobācijas nometnes laiks – divas nedēļas – bija daudz par īsu, lai pilnībā pārbaudītu visas tematiskās programmas sadaļas.

☛ Jums ir liela pieredze nedzirdīgo cilvēku rehabilitācijas darbā. Kā izstrādātās programmas ieviešana dzīvē ietekmēs nedzirdīgo cilvēku dzīves kvalitāti? Kas nedzirdīgajam cilvēkam ir visvairāk vajadzīgs, kāda veida palīdzība?

Vija Špakovska: nepieciešama kompleksa, kvalitatīva rehabilitācija. Nedzirdīgie bieži apvainojas uz dzirdīgajiem par to, ka tie viņus nesaprot, bet dzirdīgajiem, kuriem nav bijusi saskarsme ar nedzirdīgajiem cilvēkiem, nav skaidrības, kā īsti ar viņiem sazināties. Nedzirdīgie varētu paši paskaidrot, kā ar viņiem komunicēt.

Mana lielākā sāpe ir par cilvēkiem, kuri zaudējuši dzirdi pieaugušo vecumā, jo šie cilvēki it kā tiek izstumti no dzirdīgo pasaules un īsti neiederas arī nedzirdīgo vidē.

Lilīta Janševska: šajā projektā nācās strādāt ar mērķa grupu, ar kuru vēl nebiju tuvāk saskārusies. Taču sapratīsimies ļoti labi, nekādu grūtību šai ziņā

nebija. Nometnē bija izdevība tuvāk iepazīt un novērot šos cilvēkus. Galvenais, kas viņiem vajadzīgs un ko mūsu programma var sniegt, – celt viņu pašapziņu, iedrošināt būt patstāvīgiem un reizē attīstīt tās dzīves prasmes, kuras ļauj to viņiem.

Vēl secinājām, ka šo patstāvību mēs nevaram viņos ieaudzināt, ja reizē ar viņiem neaudzinām arī viņu vecākus. Ir tādi, kas bērnu visur vadā aiz rokas, pilnīgi visu pasaka priekšā vai izdara viņa vietā. Tas nav pareizi, tā viņi nekad neklūs patstāvīgi, lai gan to varētu.

☛ Vai izjūtat atvieglojumu, ka šis projekts beidzies? Kādi ir jūsu personiskie ieguvumi no darba šajā projektā, varbūt – zaudējumi?

Vija Špakovska: atvieglojums ir milzīgs! Tagad man ir neliela pieredze par darbu projektā. Bet vadīt atkal darba grupu projektā – nekad mūžā.

Lilīta Janševska: protams, jutos labi, šis sarežģītais darbs ir beidzies. Viens no rezultātiem tāds, ka dabūju klāt daudzus sirmus matus, tikai nevaru saprast, vai tas ir ieguvums vai zaudējums.

Bet vispār jau nekas nebeidzas, jo atkal vadu citu darba grupu – citā projektā... Tomēr tas vairāk atbilst manai jomai, tāpēc to uzņemos ar drošu sajūtu. Bet tādu uzdevumu kā šis – rehabilitācijas programmas izstrādāšanu – tādu gan vairs negribētu.

☛ Vai jums ir kādas aizraušānās brīvajā laikā?

Vija Špakovska: man patīk risināt krustvārdu mīklas. Katru atvaļinājumu izmantoju, lai paceļotu pa pasauli.

Lilīta Janševska: vislabprātāk ceļoju – manuprāt, nav labāka atpūtas veida. Vēl kā lielisku relaksācijas vietu izmantoju savu dārzu Carnikavā. ▲

Testēšanas nometnē — visi kopā